

Bütünleştirilmiş Eğitim Programı Model ve Yaklaşımlar

Maarif Modele Bir Bakış

Doç. Dr. Halük ÜNSAL

Doç. Dr. Halük ÜNSAL

BÜTÜNLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMI MODEL VE YAKLAŞIMLAR
Maarif Modele Bir Bakış

ISBN 978-625-6128-99-6

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Ağustos 2024, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Doç. Dr. Halük ÜNSAL

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalından 1996 yılında mezun oldu. 2001 yılında yüksek lisansını, 2007 yılında da doktora çalışmasını tamamlamıştır. Ünsal, 1996-1999 yılları arasında MEB. Sınıf öğretmenliği, rehber öğretmenlik ve program geliştirme uzmanlığı yapmıştır. 1999 yılında Arş. Gör. Olarak Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne başlamıştır. 2010 yılından itibaren Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde öğretim üyesi, 2019 yılından itibaren de Doç. olarak akademik yaşamına devam etmektedir. Eğitim bilimleri alanındaki bazı ulusal ve uluslararası dergilerde makaleleri, bazı kitap editörlüğü ve kitap bölüm yazarlığı, ulusal ve uluslararası kongrelerde çeşitli konularda bildirileri vardır. Çalışma konusu harmanlanmış öğrenme, öğretmen yetiştirme ve eğitimde program geliştirme ve eğitimdeki yeni gelişme eğitim bilimleri alanındaki yeni gelişmelerdir.

e-posta: unsalh@gazi.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-8380-7007

*Eřim Bahar'a
Çocuklarım Mustafa ve Yusuf'a
ve Annem ve Babama*

ÖN SÖZ

Eğitim, çok boyutlu ve hayatın her alanıyla ilişkisi olan dinamik bir yapıdır. Eğitimi oluşturan öğretmen, öğrenci ve eğitim programları da dinamik ve yeni gelişmeleri içinde barındırmaktadır. Bireylerin yaşama ve çalışma şekillerini hızla değiştiren günümüzdeki teknolojiye gelişmeler tarafından yönlendirilen mevcut çağ, eğitimde ki gelişmelerin ne derece önemli olduğunu göstermektedir. Eğitimin esas amacının bireyleri bağımsız ve anlamlı hayatlar yaşamaya hazırlamak olduğunu düşünürsek, bu durumda eğitim sistemimiz değişen iletişim, iş hayatı, tüketim, sosyal ilişkiler, sorumluluklar ve hayatın diğer tüm alanlarında ihtiyaçlara cevap vermede bugün yeterli gibi görünse de hızlı değişimden dolayı yarına yeterli olmayacaktır. Eğitimi dinamik, daha esnek ve evrensel bağlamda süregelen değişikliklere uyumlu hale getirmek için eğitim yaklaşımlarının sürekli yeniden gözden geçirilmesi gerekir. Eğitim programlarında yapılan güncellemeler, öğrencilerin sosyo-ekonomik, politik ve kültürel çerçeveleri içinde öğrenmeyi daha anlamlı ve etkili hale getirmektedir.

2024 yılındaki MEB öğretim programlarındaki yapılandırma kapsamında özellikle bütünleştirilmiş eğitim programı, bütünleştirilmiş eğitim programı modelleri, disiplinler arası yaklaşım ve bu model ve yaklaşımların MEB, Türkiye Yüzyılı Maarif Model Öğretim Programları'na yansımaları ve uygulamaları yönünden faydalı olacağı umulmaktadır. Bu yönleriyle bugünü yarını ve geleceği çok daha iyi düşünmek ve değerlendirmek için önemli olacaktır.

Kitapta; eğitim programı felsefesi ve ideolojisi; bütünleştirilmiş eğitim programı; disiplinler arası yaklaşım ve bu model ve yaklaşımların uygulamaları olmak üzere dört bölüm yer almaktadır.

Kitabın yazım aşamasında, her koşulda bana sonsuz destek veren aileme ve akrabalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca bu değerli bilimsel çalışmanın basım sürecinde çalışan başta Servet Sarıkaya olmak üzere bütün Pegem Akademi çalışanlarına teşekkür ediyorum.

Doç. Dr. Halük ÜNSAL

Ağustos 2024

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	v

1. BÖLÜM

EĞİTİM PROGRAMINDA FELSEFE VE İDEOLOJİLER

Eğitim Programında Felsefe.....	1
Yeniden Kurmacılık	2
İlerlemecilik	4
Esasicilik.....	5
Daimicilik.....	6
Eğitim Programı İdeolojileri	7
Akademik Disiplinler İdeolojisi	8
Toplumsal Fayda İdeolojisi	9
Öğrenen Merkezli İdeoloji	9
Toplumsal Yeniden Yapılandırma İdeolojisi.....	9

2. BÖLÜM

BÜTÜNLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMI

Bütünleştirilmiş Eğitim Programı Modeli (Integrated Curriculum Model)	13
Fogarty'nin Modeli	21
Parçalı Model	22
Bağlantılı Model	22
İç İç Geçmiş Model	23
Sıralı Model.....	24
Paylaşmalı Model	25
Örüntülü Model	25
Bağlı Model	26
Bütünleştirilmiş Model.....	26
Yoğunlaştırılmış Model	27
Network Model.....	28

3. BÖLÜM

DİSİPLİNLER ARASI YAKLAŞIM

Disipliner Öğrenme	30
Eğitim Programları Arası Öğrenme.....	30
Çok Disiplinli Öğrenme	31
Disiplinler Arası Öğrenme.....	32
Disiplin Ötesi Öğrenme.....	33

4. BÖLÜM

BÜTÜNLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMI, DİSİPLİNLERARASI YAKLAŞIMINA İLİŞKİN UYGULAMALAR VE MAARİF MODELE YANSIMALAR

Bütünleştirilmiş Eğitim Programına İlişkin Uygulamalar.....	41
Disiplinlerarası Yaklaşım Uygulamaları.....	46
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeline Yansımalar	48
Disiplinler Arası İlişkiler	49
Farklılaştırma.....	50
Zenginleştirme.....	50
Destekleme.....	51
Program Dışı Etkinlikler	51
Sosyal Sorumluluk Programı.....	52
Hayat Boyu Öğrenme	52
Kaynaklar	55

1. BÖLÜM

EĞİTİM PROGRAMINDA FELSEFE VE İDEOLOJİLER

Bu bölümde önce eğitim programına ilişkin eğitim felsefesi akımlar daha sonra eğitim programına ilişkin ideolojiler verilmiştir.

1. Eğitim Programında Felsefe

Felsefe, “gerçekle tümüyle uğraşma, onu kavrama, yorumlama, sistemleştirme işi” olarak düşünülebilir (Sönmez, 1993, s.8). Felsefe, dünyadaki her şey için bir şeyler söyleme, ilişkiler kurma ve fikirler üretmektir. Felsefe, oldukça geniş açıdan çok boyutlu analizlerin yapılması ve eski yaşantıların değerlendirilmesi, yeni ufukların oluşturulmasıdır. Eğitim alanında felsefe; okul, kültür, öğretmen, öğrenci, sistem gibi temel öğeler üzerinde özelde ise başarı, amaç, ilgi, davranış gibi birçok ögenin tartışılması, soruların sorulması, eleştirilmesi, tanımlanması, yordanması ve açıklanmaya çalışılmasını kapsar.

Eğitim hedeflerinin belirlenmesinde, temel sayılıları açıklığa çıkarmada, hedeflerin içi ve dış tutarlılığını sağlamada ve hedeflerin önem sırasına göre düzenlenmesinde felsefenin eğitim programlarının temelleri arasında çok önemli bir yeri vardır (Demirel, 2011).

Eğitim programları hazırlanırken felsefe ister istemez bu sürecin neredeyse en temel unsurlarındandır. Çünkü eğitimde konuların ne olduğu nasıl öğretileceği sürecinde öğrencilerin bunu nasıl başaracağı hangi materyallere ihtiyaç duyulacağı ve yöntemlerin ne olacağı gibi soruların cevap bulmasında felsefe geniş bir bakış açısı sunar ve öğretmen için bir öğretim programında hangi felsefelerin temel oluşturduğunu bilmek önemlidir.

Eğitim programlarının geliştirilmesi sürecinde de felsefi yansımalar öğretmen ve öğrencilerin üzerlerine düşen rolleri etkilemiştir. Eğitim programlarında konu merkezli bir yaklaşımın yansımaları da öğretmenin uzmanlık rolü olarak ön plana çıkarken, öğrenci merkezli bir yaklaşımda öğrenci ilgileri ön planda olacaktır (Acar, 2023).

Eğitimle ilgili amaçları oluşturan ifadeler ve yasalar aynı zamanda eğitim felsefesini oluşturan inanışları kapsar. Eğitim amaçları hakkında -çeşitli türleri olmak şartıyla- varsayımlarda bulunmak ifade edenin felsefi öğretisini ortaya çıkaran bir tür inanıştır. Günümüzde eğitim alanında ve okullarda ilgi gören dört eğitim felsefesi akımı şöyledir (Oliva ve Gordon II, 2018):

Eğitim alanını etkileyen dört temel eğitim felsefesi eğitimcilerin dikkatini çekmiştir. Bu felsefelerden sadece ikisinin günümüz okullarında geniş bir takipçi kitlesi olduğu görülmektedir. Bunlar yeniden kurmacılık, ilerlemecilik, esasicilik ve daimicilik olarak üzere dört temel felsefedir. Aşağıda bu eğitim felsefesi akımları tek tek açıklanmıştır (Oliva, 2009; Oliva ve Gordon II, 2018).

1. Yeniden kurmacılık (Reconstructionism)
2. İlerlemecilik (Progressivism)
3. Esasicilik (Essentialism)
4. Daimicilik (Perennialism)

Bu eğitim akımları, ilk sıradan itibaren en özgürlükçü olandan en muhafazakar olan düşünce yapısına doğru sıralanmıştır. Yeniden kurmacılık akımı, diğerleri içinde en özgürlükçü anlayış ve yapıda olandır. Bu akıma karşın en tutucu olan ise daimicilik olmuştur. Bu iki akım okullarda çokta destek görmemiştir. Ancak İlerlemecilik ve esasicilik eğitimciler ve okullar tarafından en çok kabul gören ve desteklenen eğitim akımı olmuştur.

1. Yeniden Kurmacılık

Yeniden kurmacılık John Dewey'in öncülük ettiği bir eğitim akımıdır. Dewey, okulu psikolojik ve sosyal yönden önemli fonksiyonları olan bir kurum olarak görerek, toplumun yeniden inşasında ve radikal değişimlerin sağlanmasında önemli roller üstlenen bir yer olarak ifade etmiştir.

Bu felsefi akımda, eğitimin diğer bir amacı da toplumun sorunlarını anlama ve bunlara çözüm sunabilmektir. Dolayısıyla öğretim programları içeriğinde buna yer verilir. Yeniden kurmacılar gelecek nesillerin bu sorunların çözümünde rol alabilecek şekilde yetiştirilmesi gerektiğine inanırlar. Bunu yaparken öğrencilerin akılcı ve eleştirel düşünme becerilerini kullanmaları amaçlanır. Ayrıca bu felsefede öğretimde çok çeşitli kaynaklardan yararlanılır ve öğretim planlaması yapılırken öğrenci, veli ve ilgili kurum ve kişilerle işbirliği yapılır. Bu felsefede bazı eğitimcilere göre gençlerin sosyal, ekonomik ve politik sorunları dikkate alması ve hatta bu sorunlar için olası çözümler üretmek fikir birliğine varmaya çalışmaları gerektiği konusunda anlaşmaktadırlar.